

Fiatalok.

A ROMÁNIAI
ÚJ MAGYAR NEMZEDÉK
FOLYÓIRATA.

SZERKESZTI:
LÁSZLÓ DEZSŐ.

TARTALOM:

„Mélyebb és tartalmasabb életet.”
(Debreczeni László.)

*

„A nemzet, mely elfelejtette nyelvét,
elvesztette önmagát.” (Dsida Jenő.)

*

Országunk minden lakására évi 48
liter alkoholfogyasztás esik.”
(Tonk Emil.)

*

A Puszták népe és a Tardi helyzet.
(Tóth Z.)

*

Együttélő népek.

*

Fővárosi magyar főiskolások.
Magyar Diákbál.

CLUJ,
VIII.ÉVFOLYAM,I. SZÁM.
I.

Ötfoku hangsoron.

Mint a mesebeli anya, úgy rakta meg titkos Ázsia is láthatatlan kincsekkel hétország ellen induló gyermekeinek lelkét. S e kincsek közt ott adta a mélytitkú dalokban, mint legmélyebb törvényt az ötfokú hangsoron is. Ötfokú hangsoron szól az ősi dallam. S mintha mélytengerek rejtekéből jőne; mintha titokrejtő acélfalak mögül szólna. Sejtelmes érzéseket kelt, a lélek síkságain az egyedülvalóság misztikumát sajtatja, fojtott buggyanásaiban viharcsírák élnek. Komor erő lángol belőle és naiv derű mosolyog. Kemény kalapácsok alkották; nem sallangos, nem lágy, nem fanyalgós, de tömör és zártvonalu tömb. S terjengősség helyett a mélységekbe visz. És ott van nem csak a dalban, de az ősi viseletben is, az egész emberben; ott mosolyog a kicsi házakon s ott rezeg az ősi templomok körvonalain is és az idegen századokban felbukkan mindig, amikor szegénységre és magunkra voltunk utalva. És mégis: több, mint ezeresztendeig nem törődünk vele. Hagytuk, hogy idegen hatások a felszín alá gyűrjék; hagytuk veszendőbe. Sőt tékozoltuk. Már a frankok elől menekülő avarok viszik a horvátok közé. Szétolvadó bolgárok, besenyők és kúnok adják mindazoknak, kik elnyelik őket. Töröktől és magyartól tanulják ismét mások s ma, amikor felfedezték a csodát, az ezer esztendő és ezer mérföldek ködeibe vívó kincset elvitatják tőlünk. S, mi szomorubb: magunk sem akarjuk mienknek ismerni már... Ősi egyszerűsége, nyers hódító ereje idegenes előttünk, kik már megszoktuk a kölcsönvetet, a könnyebb mást, az olcsó érzelgősséget, a kényelmes pilledést.

Titkos Ázsia láthatatlan kincseket adott elbocsájtott, gyermekeinek. És örökké való szimbólumokat rejtett azokba. És minden fia elveszett, mely veszni hagyja az anyai kincset, feladta vagy nem ismerte fel a szimbólumokat.

Mi, legmesszebbre vetődött sarjadék, a mai élet árvaságában tanulunk-e ebből? A szükség, a veszély mindenkor összehúzódsra, egyszerűbb életre, több komolyságra szorít. S ez nálunk ugyanakkor nem más, mint visszatérés az ősi alapokhoz; élet a titkos szimbólumok szerint. Vállaljuk? Vagy elvetjük és megtagadjuk? Választjuk az eltűnt testvérek sorsát, avagy hallgatunk a szent anyai örökség szavára? Az egyetlen lehetőségre, amelyen kívül más nincsen. A partok megszűkültek, mélyre ásó élet kell és magunkba fordulás. Kisebb, de tömörebb, biztosabb és tisztább skála, amely azért nem ad fel semmit a tökéletesből és a művészből. Nem új, amit mondunk, de százszor újra mondjuk: Félre a sallanggal, luxussal, nagyzólassal és felelőtlenességgel. Félre a komolytalansággal, az érzelgősséggel, a gyengeséggel. És félre az egyén önzésével. Szűkebb, de mélyebb és tartalmasabb életet. Egyszerűt, tömöret, keménységet és tisztát, mint az ősi dallam:

Ötfokú hangsoron...

Debreczeni László.
Erdélyi Magyar Adatbank

KEDVES OLVASÓ!

Nyolcadik évfolyamunk elején első szavunk a hála és köszönet szava a felé a mindinkább öntudatosodó olvasó tábor felé, amelyik nemcsak mellénk állott, hanem mellettünk meg is állott. Minket az olvasók anyagi és szellemi támogatása tartott meg a szolgálatban és mi erre mindenek fölött büszkék vagyunk. A kisebbségi életakarának ezt a jelét nem a magunk, hanem közönségünk javára könyveltük el.

Körülöttünk állandóan kavargtak a harcok. Mi nem vagyunk a mindenáron való békeség és egység emberei, hanem csak a tisztességes béke és egység követői. Munkatársi közösségünk egyes erők kiválása ellenére is állandóan bővül és ma egységesebb mint valaha.

A korszerinti fiatalságtól korban távolodva nem szűnünk meg érdekeit és komoly törekvéseit támogatni. Életkedvünk ma fiatalabb, mint valaha. Lapunk új köntöse, elevenebb összeállítása ezt akarja jelképezni. Lélekben fiatalok maradva számítunk azok támogatására is, akik lélekszerint fiatalok.

Hét esztendő sok tanulságát akarjuk újabb évfolyamunkba beledolgozni. Mi a tőlünk telhető legjobbat akarjuk.

Megújuló lapunkhoz kérjük olvasóink szeretetének, gondoskodásának megújulását.

FIATALOK.

Kós Károly:

„...AZ Ő FOLYTATÁSUK VAGYOK.”

„...Valamikor pedig én is elindultam, hogy új utakat járjak, hogy legyen valaki: s aztán mentem, kerestem, vágtam a sűrűt addig-addig, amigcsak lám, újra itt vagyok. Itt a nagy hegyek között, apáim himes fejfái között s folytatom ott, ahol ők abbahagyták. De erős a hitem, hogy így van ez jól.

Mert azt tanultam mindenütt, azt láttam minden nagy nyugati nemzetnél, hogy az apák dolgát folytatják az utódok. Még ha az nem a legjobb, nem is a legszebb volna; ha nem is volna olyan tökéletes az, mint egy másik nemzet hasonló alkotása. Mert az övék ez.

Az angolok nemzeti házépítése nem az olasz ház, sem a francia palota utánzása, hanem unokája az együgyű angolszász manornak, vagy fia a skót toronyháznak és édes testvére az angol falusi parasztháznak. De a nekünk talán kopasznak, sőt dísztelennek, mogor-

vának látszó dán és hollandi házak sem egyebek, mint puritán ősök puritán utódai. Ugyan ezt látjuk északon és délen minden olyan nemzetnél, akihez mi tanulni járunk, hogy hazajöve, – lebecsülhessünk mindent, ami a miénk. Merthogy itthon nincsen készen akkora kultúra, akkora művészet, mint amilyet hozhatunk – könnyen készen – külföldről. Mert nekünk azt előbb csinálnunk kellene. Mert össze kellene szednünk nagy fáradsággal az ország minden részéből a széjjelhordott köveket, hogy azokkal a magunk képére építhessünk. És ehhez hit is kellene és vak fanatizmus. És rettenetesen sok munka.

Igaz, hogy aztán akkor a magunk gúnyjába öltözhettünk...

De könnyebb, ugy-e sokkal könnyebb idegen kultúrák levetett vagy kölcsönként ruháiban feszíteni és kacagni és gúnyolni és lenézni és szidni mindent, ami a miénk – de daróc csak még. Tudom, hogy minket, napkeleti magyar hegyeket járókat csak kacagnak, csak lenéznek ezért. Tudom, hogy a mi apáinkban hívő munkásságunkkal sohasem érhetjük el azt, amit az idegen ruhákat viselők játszva elérhetnek nálunk: a sikert. Mert apáink daróca nem uri viselet az új magyaroknál, mivel az ő idegenből kikölcsönzött ruhatárunkban nincsen olyan. De boltban sem árulják. És fáradságos dolog a hegyi utakat kutatva bejárni, hogy darócot szerezhessünk; és hinni abban igaz hittel, hogy az igazi ruhánk, hogy abból lesz még udvarképes posztó is. Hát akkor mi jogon legyen udvarképes az ilyen ruha? Hát nem egyszerűbb akkor felvenni az angol posztót, francia selymet, német vásznat?

De bizony egyszerűbb. Az készen van. Csak ügyesen kell feldolgozni. Egy kis sujtást rá, egy kevéske zsinórt is; avagy sok-sok sujtást és zsinórt. Hadd káprázzék a szegény magyar daróchoz szokott szemé az ilyen magyar gúnyától. Így lehet dicsőséget szerezni, hírt, nevet, mindent. Így lesz az emberből nemzeti művész. És kacagni való, aki szegény, ügyefogyott ősök együgyű munkáin rágódik bizó hittel. Lenézni való, aki többre tartja az apától öröklött szegényes just, mint a mástól kölcsönzött kész pompát. Kacagni való, aki nem akar idegen uraságtól levetett kultúrával élni.

Hát mi ilyen félretenni való emberek vagyunk. Mind, mi kalotaszegi magyarok. De régi idő óta nálunk csak a cigány és talán valami városi salakemberek viselik a másoktól levetett ruhát; de a legszegényebb parasztember fel nem venné magára azt a világot minden kincséért sem. Szégyennek tartaná azt mindenki. Mert a szegénység sem szégyen; sem a szegényes kultúra. Hanem a kolduspénz: a kölcsönként kultúra. Az szégyen és kulturátlanság...

Ezért jöttem vissza én a hegyek közé. A szegénységbe, a pusztulásba, a köves nehéz utat azért járom én. Mert ez a mienk; az enyém. Apáim öröksége, ehhez jussom v a n . . . ”

A „Régi Kalotaszeg”-ből, 1911.

Vannak igazágok, melyeknek igéi már zsenge gyermekkorunkban tudatunkba rögződnek. De csak igéi, mert lényegük – épen a megfogalmazás belénk rögződött volna miatt – távol marad értelmünkötől és soha sem válik élettapasztalattá, gyakorlati útmutatóvá. Örvendetes, de egyuttal keserű pillanatok azok, amikor véletlenül ráébredünk egy-egy ilyen közhelyé vált igazság erejére és bölcsességére: örvendetes, mert belső gazdagságunkat hatványozottan érezzük, de keserű, mert tehetetlenül tapasztaljuk, hogy élményünknek legtökéletesebb, sőt egyedül lehetséges kifejezése az a közhely, melytől már régen lekicsinylően és unottan fordultunk el

„Nyelvében él a nemzet” – ki ne ásítana hatalmasat, amikor ezt a gyermekkorban unalomig csépett idézetet hallja? Pedig kár, hogy nem uralkodunk ásitó izmainkon és sajnáljuk azt a kis fáradságot, melybe ennek az aranyveretű nagy mondásnak mélyére való tekintés kerülne. *Aki elvesztette, elfelejtette anyanyelvét, elvesztette és elfelejtette nemzetét is. S az a nemzet, mely elfelejtette nyelvét, elvesztette önmagát* Megszűnt és meghalt, befejezte pályafutását, megérett arra, hogy a történelem szele betakarja a feledés homályával.

Széchenyi közhelyé kopott, de valójában gyémántkeménységű és acéltartósságu megállapítása százszorosán áll a mi kisebbségi népünkre, melynek különvált életét alig határolja, alig tartja egybe külső, szervezeti keret s amelyek léte hatványozottan függ attól a belső életerőtől, melynek úgyszólván egyetlen megnyilatkozása az anyanyelv töretlen épsége, szeretete és ápolása.

*

Öreg, egérrágtá bőrkötéses könyv került a kezembe. 1753-ban íródott, 1760-ban nyomtatódott „Basileában.” Nem tudom, ki a szerzője. Címe: *Az Isten Vitézkedő Anyaszentegyháza Allapotjának, És Világ Kezdetétől Fogva a Jelen Való Időig Sokféle Változásainak Rövid, Históriaja Melly Az Isten Magyar Népeinek Hasznára Egyben Szedegetett, És A Dolgok Nagyobb Meg Világosittatásáért, A Világ Négy Fő Mappáival Ki Adatott.*

A könyv kilencedik oldalán ezt olvashatjuk: „Tstudálatos dolog az, hogy Európában tsak magánosan állván a Magyar Nyelv, és annak más nyelvekhez atyafisága nem lévén, régen irott könyvekkel is nem segítettven, még is eddig épségben meg maradhatott. A melyen még amaz sok Nyelveket értő nagy Skalliger is méltán tsudálkozott, holott a Görög, Deák, Vandalusok, Anglusok, Frantziák nyelvek elváltozott, ez pedig, a mint lehet iránta itélni, még eddig a maga formáját meg tartotta. Igaz ugyan, hogy elegyedtenek is a szomszédos Nemzeteknek Nyelvekből sok szók, mint Görögből, Törökből, Németből, s kivált Tótból és Deákból, de ezek a Nyelvnek belső valóságát még meg nem változtatták. Most mind az által, ha valaha, közel vagon a Magyar Nyelv a megzavarodáshoz, és abból következhető romlásához. Gondold meg velem együtt.”

Micsoda figyelmeztetés ez csaknem kétszáz esztendő messzeségéből! Anyanyelvünk, népünk legfőbb, sőt talán egyedül megtartó ereje bizony „közel vagon a megzavarodáshoz”, mert olvassuk csak el, mit ír Szécsi Sándor tanár a braşovi „Agisz” kiadásában

megjelent „Anyanyelvünk” című kötetben: „Alábbi szótárunk több, mint négyszáz román szót foglal magában. Négyszáz olyan szót, amely egyre gyakoribb a transsylvaniai magyar nyelvben. Van közöttük sok olyan, amelyet már általánosságban használunk, van olyan, amely egyelőre még csak a szaknyelvekben helyezkedett el, az orvosok, jogászok, hivatalnokok között. Ezeknek az útja is egyenes már ahhoz, hogy hamarosan átszívódjanak az újságírásba, onnan a köznyelvbe s aztán az irodalomba is. Másfél évtized alatt több, mint négyszáz szó – riasztó és elkedvetlenítő jelenség. Pedig tartani kell attól, hogy a következő évtized alatt újabb négyszáz szó következhetik sorra.”

Pedig még mennyi más idegen – latin, német, francia és egyéb – szó élőködik nyelvünkön, mint satnyulást okozó fagyöngy az erdő lombjain. S még ezeknél is veszedelmesebbek azok az idegenszerűségek, melyek szófűzésünkbe, mondatainkba furakodtak be s amelyek nemcsak szép ősi szavainktól, hanem magyar gondolkodásunktól is megfosztanak.

*

Némi elégedettséggel lehet megállapítanunk, hogy nem állunk már teljesen védtelenül ezekkel az elszomorító jelenségekkel szemben. A magyarországi nyelvvédő és nyelvművelő mozgalom hullámai átsaptak a politikai határon és nálunk is megtermékenyítették a szikkadt talajt. Különösen nagy érdeme van ebben a nemrég elhunyt lánglelkű költőnek, – Kosztolányi Dezsőnek – mély megilletődéssel írjuk le a nevét – aki a Magyar Tudományos Akadémiával karöltve messze kiható mozgalmat indított a magyar nyelv tisztaságának és szépségének védelmére.

Tagadhatatlanul óriási haszna volt és van nálunk ezen a téren annak a könyvnek, mely – mint fentebb már említettük – a braşovi „Agisz” szövetkezet kiadásában, Kacsó Sándor szerkesztésében jelent meg, a mely nem más, mint Kosztolányi Dezső „Nyelvőr”-ének transsylvaniai kiadása. Ennek a könyvnek ott kellene lennie minden magyarul író és beszélő ember asztalán.

Nem kevésbé jelentős a transylvániai magyar nyelv védelme szempontjából az a mozgalom, melyet dr. György Lajos, a kiváló nyelvész-tanár és irodalomtörténész indított, amikor a „Museum” hasábjain, majd különnyomatban is kiadta „Anyanyelvünk védelme” című alapos nagyszerű tanulmányait. Ezek a kiadványok rendkívüli visszhangot keltettek.

A tudományos és kisebb körben népszerűsítő nyelvtisztító munkásságok mellett nagy elismeréssel kell megemlékeznünk a „Keleti Újság” mozgalmáról, mely Transylvániában elsősorban biztosított állandó heti rovatot vasárnapi számaiban a magyar nyelvművelés nagyfontosságú kérdéseinek. Az övé az érdem, hogy igazán széleskörű népszerűséget tudott teremteni a nyelvtisztító mozgalomnak s állandó cikkeivel, sikeres szópályázataival az olvasóközönség legszelebb rétegeinek tudatába tudta bevinni az anyanyelv ápolásának szükségességét.

*

Örvendetes jelenségek, kitünő haladások ezek, amiket fentebb felsoroltunk. De mégis ki kell mondanunk azt az érzésünket, hogy *mindaddig nem lesz nyelvmentő mozgalmunk élő és ható hatalom, amíg minden transsylvaniai magyar el nem jut oda, hogy a ma-*

gyar nyelv ügye legalábbis egyenrangú helyet foglal el gondjai között a megélhetés gondjával.

Ne tőrjünk egyetlen idegen szót se, ne tőrjünk egyetlen mondatszerkezeti hibát se, inkább vállaljuk magunkra a bakafántoskodás látszatát, de legjobb tudásunk szerint igazítsuk helyre, javítsuk ki kisebbségi magyar sorstársaink hibás szavait, mondatait.

Alljunk ki az uccára és szólítsuk meg a magyarul beszélő gyermekeket és kérdezzük meg tőlük: tudnak-e magyarul írni, olvasni? És ha nem tudnak, menjünk el hozzájuk és tanítsuk meg őket otthonukban a szent betűvetésre. Írói feladat, apostoli feladat, emberi feladat ez.

Mert az örökkévaló Isten akarata az, hogy legyen magyar szó a világon.

NYIRŐ JÓZSEF ÚJ KÖNYVEINEK EREJE

A Szépmíves Céh két Nyirő kötetet adott ki az elmúlt év folyamán. A *Székelyek* és *Havasok* könyve negyven és egy néhány elbeszélését és rajzát tartalmazza a szerzőnek. A két könyv szinte egy kötetbe is foglalható volna, annyira egyé teszi az írónak azonos témaköre és felfogása. Az előbbiben talán mégis inkább előtérbe kerül a Nyirő népe, utóbbiban viszont a természet egészen új megjelenését kapjuk.

Eltételezve minden irodalmi és esztétikai értékléstől, minket Nyirő *mondanivalói* érdekelnek. Alig ittott bukkan elő annak jele, hogy ezeket a könyveket mai sorsunkban és éppen nálunk irták volna. Azt lehetne mondani, hogy jóformán semmi aktuális üzenete sincs ezeknek az írásoknak. Eppen ebben van a Nyirő nagy művészete és ereje. Elénk hozza a havasnak és a havas népének *örök mozdithatatlanágát és egészségét*. Végre egy világ, amelyik nem olyan, mint az, amelyikben mi élünk. Pedig ez a világ is tele van emberi és állati tragédiákkal, de Nyirő ezeket a tragédiákat *hősök*, igazi emberek és állatok tragédiájává tudja kibontani. Mindenik alakján az igazi hivatásbeli végzetes elkötelezettség feszül. Felületes, léha, közömbös embereket nem állít elénk. A havasok népe még a halálból is életre kel, hogy vállalt kötelezettségének eleget tudjon tenni. Büszke magánosság és önzése mögött is érző emberi szív dobog. Az életért, a folytatásért az elbukott lányának is megtud bocsátani a büszke apa. Azt, aki hűtlen, utóléri a végzete; aki felébreszti a bűnt, az a saját bűne által vesz el.

Nyirő könyve figyelmeztet arra, hogy a népet nem lehet megérteni anélkül a természeti környezet nélkül, amelyben felnőtt és él, mert megfoghatatlan szálak fűzik az ősi rögökhöz. *Az ember a maga teljes-*

Kosztolányi írta:

„Minden nyelv a természet, az emberi lélek csodálatos műve. Valamennyit egyformán becsüljük. Nem hirdetjük, hogy a miénk a legszebb és legkülönbb. Dicséretnek ez talán sok volna, talán kevés. Édesanyánkról se mondjuk, hogy ő a legszebb asszony minden asszonyok között. Nem mérjük sem a szépségversenyek győzteseihez, sem a mozicsilagokhoz. Ez illetlenség volna és izléstelenség. Egyszerűen csak azt mondjuk róla, hogy ő az egyetlen, hogy ő a mi édesanyánk és ezért szeretjük őt.”

Bár mindnyájan úgy szeretnők magyar nyelvünket, mint ahogy édesanyánkat szeretjük.

Szeressük, amíg él.

Fájdalmas dolog holtat szeretni.

ségében racionálisan soha fel nem mérhető. Maga a természet is több, mint az ember által megismerhető és ellenőrizhető fizikai erők működése.

Mivel az élet ilyen megismerhetetlenül komplikált, *nem a ráció szava* az utolsó ítélet az élet kérdései fölött. Ezt különösen jó tudnunk nekünk, akik racionális ítéleteink útján eljutottunk a kétségbeesés és a nihil szélére. Az élet sokkal egészségesebb, mint a róla alkotott véleményünk.

Egészen kis emberek közül is támadhatnak *igazi hősök*, mert hősnek lenni annyi, mint betölteni azt a hivatást, amelyet vállaltunk, amelyet vállalunk kellett.

Az emberi élet alapját vaskövetkezteségű *erkölcsi törvények* képezik. Ezek ellen a törvények ellen nemcsak az emberrel, hanem még az állatokkal szemben sem szabad vétkezni, mert aki vétkezik, azt okvetlenül utóléri az ítélet.

Aki ezeket a könyveket olvassa, úgy érzi, hogy maga is beletartozik abba a világba és népbe, amelyet Nyirő sugall elénk és ennek az odatartozásnak az érzése nem marad meg pusztán művészet által felkeltett illúzióknak, hanem erős kívánsággá merevül: *én is ilyen kemény, végzetesen igaz és egészséges hős szeretnék lenni és lehetek is ilyenné*, mert lehetséges az ilyen élet. Ez az életre feszítés és az élet egészséges ósáramára való rákapcsolás a Nyirő új könyveinek legnagyobb ereje.

A Nyirő József két új könyvének el nem olvasása: megerősítő, megüditő, felszabadító alkalmakkal való élés elszalasztása. Mi nemcsak ajánljuk, de egyenesen kívánjuk és követeljük, hogy mindenki tegye magáévá ennek a két könyvnek üzenetét és erejét.

L. D.

A kisebbségi magyar élet. Érdekes összefoglalást közöl a fenti cím alatt Náray Béla a *Láthatár* ez évi 1. számában. Cikkében összefoglalja azoknak a tanulmányoknak a részét, amelyek a többségi és kisebbségi sajtóban erről a kérdésről szólnak. Szerinte ezzel a kérdéssel Transzilvániában foglalkoztak a legtöbbit, utána Csehszlovákia, majd Jugoszlávia következik. *Első* megállapítása az, hogy Magyarországon *tevésen ismerik* a kisebbségi életet, annak inkább felszínét és sérrelmeit látják. A kisebbségi sorsban új szellem van kialakulóban, ez a szellem gyökeresen magyar, de mégis tágra európai és mindenképpen békét akar a többségi népekkel. Ez a szellem visszatér a múlthoz, de azt is és az élet minden megnyilvánulását kritikai szemmel akarja látni. Még fontosabb a *második* megállapítása, amely szerint a kisebbségi magyarság *új létfelműjének* megteremtésében fáradozik. Idézi lapunk 1935 évfolyamából: „Leszámoltunk azzal, hogy kisebbségi sorsban élünk és ez nem folytatása a világháború előtti magyar életnek, hanem kezdete egy soha ki nem alakult, történelmi analogia nélküli, új magyar életnek”. Ez az új formákban élni kezdő magyar élet valóban hozzájárulhat a magyar lélek kettészakadásához, de helyesen látja az író, hogy ezt a kettészakadást sok belső tényező a magyarországi magyarságon belül is előidézi és ha tényleg bekövetkezne, abban inkább lenne bűnös a nagy magyarság mint a kisebbségi. Végül arra hívja fel a figyelmet, hogy *revideálni* kell a kisebbségi helyzetről alkotott véleményeket és a kérdést politikai át-színezés nélkül alapjában kell megismerni.

A kisebbségi magatartásról írja Szenteleky Kornél: „Sovárgó, békés, elmélyedésre hajlamos.... Rendületlen szeretettel, rakétás pátosz nélkül védi nyelvét és kulturáját, de azért, vagy éppen ezért fokozottabb érdeklődéssel fordul más kulturák felé. Az emberi tökéletesedést a megértés, a szeretet győzelmétől várja. Ez az új, kifejezetten pacifista életszemlélet majdnem minden kisebbségi író irásában fellelhető. Nincsenek közöttük gögös, zárkózott egyéniségek, akik számára közönyös a tömeg élete, vágya, gondolatvilága. Számukra elmosódtak társadalmi határok és megkülönböztetések. Az előítéletek szinte maguktól omlanak le, az út az embertől-emberig egyre kurtább és egyszerűbb lesz: a kisebbségi lélek kollektív lélek szélesül”. (*Láthatár*).

Az alkoholkérdés közgazdasági, társadalmi és egészségügyi vonatkozásainál fogva korunk egyik legégetőbb kérdése. Jelentőségét csak fokozza, hogy fogyasztása 1924 óta világszerte emelkedik s visszahatásában befolyásolja azokat a tényezőket, melyek terjedését fenntartják. Szoros összefüggésben van a többi népbetegségekkel s hódításuk irányát meghatározza. Elterjedésében nagy szerepet játszó úgynevezett „erkölcsi” tényezők miatt az ellene való sikeres védekezés még ott is nagy nehézségbe ütközik, hol esetleg az állami ésszerűség már odafejlődött, hogy egész gépezetének működését eltudja képzelni azon súlyos milliók nélkül is, melyet az alkohol az államkincstárnak jelent. De éppen mert „erkölcsi” erők is közreműködnek terjedésében, sok tekintetben könnyebb és egyszerűbb a megelőzés módszere, mint a más népbetegségeknél.

Elterjedésének megállapítására használjuk a termelt szesz-mennyiségének elosztását a termelő vidékek lakosságának számával, a fejenként fogyasztott mennyiség megállapítását vagy a kimérések számának arányosítását a mindenkor lakosság számadataihoz. Adataink alapján csak ezt a két utóbbi módszert követhetjük. A nyers számokat Dr. Banu: Sănătatea poporului Român, Dr. Obreja: Alcoholism, Dr. Obreja: Alcoholism și sifilis, Dr. Modreanu: Evoluția Demografică a populației din Ardeal c. könyvekből vettük át és Fekete Nagy Mihály „Carpat presse” c. könyvmatosáb. Igyekeztünk összehasonlítást végezni az ország és a többi országrészek állapotával. 1934-ben a Pénzügy-Minisztérium kimutatása alapján az egyes országrészekben működő *italmérések számát* itt adjuk: feltüntetve, hogy városi vagy falusi környezetben működtek.

Országrész	városokban	vidéken	összesen
Crișana-Maramureș	1325	1476	2801
Transilvania	2707	4971	7678
Banat	755	1609	2364
Muntenia	5597	3868	9465
Oltenia	838	802	1640
Moldova	2899	1826	4725
Dobrogea	670	388	1058
Bucovina	777	804	1581
Basarabia	1340	1307	2647
România	16908	17051	33959

Abszolút számokban a legtöbb italmérési hely az országrészek közül Munteniában van, csak a városiak figyelembevételével is, míg a falusi lakosság között legtöbb Transzilvániában működött.

A tájékozás és összehasonlítás céljából a következő táblázaton közöljük az egyes országrészekben, régi királyságban és Transzilvániában a kimérések számát arányítva az országos átlaghoz minden csoportban. Tehát pl. a falusi engedélyek országrészi arányszáma az ország összes vidékén működő kimérések számához arányul stb.

Ország rész	városi %	falusi %	Összesítve %
Crișana M.	7,79	8,65	8,22
Transzilvânia	16,4	29,20	22,80
Banat	4,46	9,50	6,88
Muntenia	33,00	22,68	27,84
Oltenia	4,96	4,71	4,83
Moldova	17,0	10,75	13,92
Dobrogea	3,96	2,42	3,14
Bucovina	4,54	5,00	4,77
Basarabia	7,92	7,71	7,81
Transzilvânia össz.	28,65	47,35	47,45
Ó Királyság	52,02	40,56	49,73

Az italkimérések eloszlása az egyes tartományokban, a városi és falusi lakosság körében jobban kitűnik, ha közöljük az ország lakosságának eloszlását ezeken a helyeken 1933 július 1-i állapot alapján.

Az egész ország			
	városi	falusi	összesített
l a k o s s á g a az országrészekben így oszlik meg (%)			
Moldova	16,1	13,0	14,5
Dobrogea	5,2	4,3	4,7
Basarabia	10,09	17,3	13,69
Muntenia	30,03	20,7	25,36
Oltenia	5,06	8,9	6,98
Bucovina	5,9	4,4	5,1
Transzilvânia	14,6	18,4	16,5
Banat	4,7	5,1	4,9
Crișana	7,8	7,5	7,6
Ó Királyság	56,66	46,9	51,78
Transzilvânia	27,1	31,0	29,0

Míg országos átlagban a lakosoknak csak 18,6%-a él városokban és 81,4% falvakon, addig az italmérések 49,7%, található városi és 50,2% falusi környezetben. Transzilvânia viszonyát vizsgálva itt az ország lakosságának csak 29,0% él, míg a korcsmák 47,35%-a van. Városaiban a lakosság csak 27,7%-át, míg kimérési helyek 28,65% találjuk: ez az arány a

falvakban,hol a falusi lakosság az országos szám 31,0%-át, míg az engedélyek az összes falusi engedélyek 47,36% teszik ki, a legsúlyosabb.

Az ó-királyságban a lakosság arányszáma városokban és falvakban inkább arányban áll az italkimérések számával, mert a lakosság 51,78%-t képezve, csak 49,73%-t engedélyezik átlagban, a városaiban 56,66% lélekszám él a városi kimérések 52,02%, a falvakra 46,9%-i nép és 40,56% elárúsító hely esik. Ez az arány Besarábiában és Bucovinában még jobb.

A továbbiakban a fogyasztás lehetőségeinek megállapítása céljából közöljük, hogy az egyes tartományokban hány *lélekszámra esik egy italkimérési hely*. (Világos, hogy *minél több lakosra jut egy kimérés*, annál jobbnak tekinthetjük az illető nép egység helyzetét, bár ezen a téren abszolút következtetéseket nem vonhatunk le.)

Az országrész átlagos lélekszámából egy kimérési helyre jut:	városon	faluban	Összesen:
Dobrogea	294	1675	984
Moldova	196	1076	636
Oltenia	212	1671	941
Muntenia	189	810	499
Ó-Királyság	245	1308	776
Besarabia	265	2001	1133
Bucovina	269	826	547
Crişana-M.	205	775	490
Banat	221	484	352
Transzilvânia	191	559	372
Transilvânia átlag	205	572	405

Az egész országra vonatkoztatva átlagban 586 lakosra jut egy kimérési hely (városi környezetben 246, míg falvakon 926). A városnak és a vidéknek ez a helyzete minden tartományban észlelhető. A tartományokat összehasonlítva a legsúlyosabb a helyzet átlagban Banat, Transzilvânia, Transilvânia átlag, Crişana–Maramureş és Munteniában, csak a városok tekintetbevételével Muntenia, Transilvania, Moldova, Transzilvania átlag, Crişana–Maramureş, míg a falusi lakosságnál Bánátban, Transzilvániában, Transzilvânia átlag, Crişana Maramureş, Munteniában. A legjobb a helyzet, a legtöbb emberre jut egy kimérési hely: Besarabiában, Bucovinában és Dobrogeában. Mindezen szempontok alapján Transzilvania helyzete a legsúlyosabb. A következőkben közöljük a Transzilvaniai megyék kerületi beosztását, az egyes megyékben a kimérések számát városi, falusi környezetben és összesítve. Az összesített számot arányítottuk a megyében található összes kimérések számához, tehát külön a Banatiakat stb. Minden megyében közöljük külön a városi és falusi lakosságra vonatkoztatva, hogy hány lakosra jut egy italkimérési hely.

Kerület Megye	városi		falusi		Összes kimérések száma	% a kerületi számhoz
	italkimérések száma	jut egy kimérésre	italkimérések száma	jut egy kimérésre		
Transzilvânia	2707	191	4971	559	7678	
Alba	183		307	600	490	6,4
Braşov	295	203	338	333	633	8,2
Ciuc	99	163	370	363	469	6,0
Cluj	550		421	563	971	12,6
Făgăraş	56	141	184	423	240	3,1
Hunedoara	201	202	435	676	636	8,4
Mureş	237	145	553	490	790	10,2
Năsăud	87	193	189	698	276	4,6
Odorheiu	62	143	291	431	353	3,6
Sălaj	216	146	564	568	780	10,1
Sibiu	195	249	270	552	465	6,0
Someş	110		181		291	3,1
Târnava Mare	138	211	232	531	370	4,6
Târnava Mică	66	72	84	1649	150	1,0
Trei Scaune	109	147	333	369	442	6,0
Turda	103	187	219	774	322	4,2
Criş., Maram.	1325	205	1476	775	2801	
Arad	357	215	307	1137	664	24,4
Bihor	500		624	675	1124	40,6
Maramureş	97		167	852	264	9,4
Satu Mare	371	185	378	640	749	26,0
Banat	755	221	1609	484	2364	
Caraş	130	205	398	435	528	22,3
Severin	284		454	449	738	31,2
Timiş	341	284	757	531	1098	46,1

Transzilvániában az összes (7678) kimérések közül: 4971: 64,7% városi, 2707 azaz 35,2% falusi környezetben, Banatban a városokban az összes 2364 közül 755 azaz 31,9%, míg 1609 – 68,1% vidéken. Crişana Maramureşben 2801 közül 1325, százalékban 47,3% városi és 1476 azaz 52,7% falusi környezetben volt. Transzilvániában átlag (összesítve) 12,843 közül városi 4787=37,4%, falusi 8056=62,6%.

Tehát magában Transilvániában a kimérések nagyobb része városokban, míg Banatban és Crişana-Maramureşben a falvakon található.

A transilvániai megyéket összehasonlítva az egy italkimérési helyre jutó lélekszám alapján a legsúlyosabb a helyzet a városi lakosságot tekintve: *Târnava Mică* itt hihetetlen kevés: *72 emberre jut egy korcsma*. Utána Făgăraş, Odorheiu, Mureş, Salaj, Trei-Scaune, Ciuc megyékben. *A falusi lakosság körében* pedig Braşov, Ciuc, Trei-Scaune, Făgăraş, Odorheiu megyékben jut legkevesebb lakosra egy-egy italkimérés. A legjobban mindkét szempontból Arad vármegye áll.

K É T K I Á L T Á S

Két könyv fekszik előttem: Két kiáltás. Illyés Gyula: Puszta népe és Szabó Zoltán: A tardi helyzet. Ezt a két könyvet nem lehet megindultság nélkül olvasni. Ha elolvastuk, nem lehet hallgatni róluk.

A *Puszta népe* borítékát egy fekete madár ékesíti. Sötéten terpeszkedik kitért szárnyaival a táj és emberek felett. Temetési csend uralkodik ezen a rajzon, mint a nép ajkán, melyről a könyv szól. Ezért olyan nagyon találó a rajz. Ha felütjük a könyvet annál nagyobb zivajjal ordít szembe az emberi szenvedés. Ők talán nem is tudják, hogy mi történik velük, amint nem tudják – vajjon nem tudják-e? – azok sem, akik tehetnének róla. „Magyarország művelhető területeinek csaknem felét a puszták cselédei művelik. Ezek felett lebeg a Fekete Madár. A Halálé! ...a pusztai lakosságnak se fogvacogása, se gyomorkorgása nem hallható, se közvetve se közvetlenül; képviselőjük, pártjuk, lapjuk, még ismerősük sincsen, aki nevükben szót emelhetne, holott nyilvánvaló, hogy az ország sorsa az ő vállukon nyugszik, akik a földet tartják, tízezerholdas darabokban. De Atlasz legelső feladata nem az-e, hogy mozdulatlanul álljon?”

Sokan nem tudják, mi a puszták? Település a nagybirtok közepén, száz-kétszáz családdal, valamennyien cselédek. Van a közepén egy cifra kastély, azután a fényűző ököristálló, azután mind nyomorúságosabb tömeglakások. Itt lakik a magyar földtúró rétegnek azon része, mely ezredév óta még nem ismerkedett meg a földtulajdon örömeivel, Ezer éve szolgál itt a nép és „az bizonyos, hogy, ami jót és szépet szolgálól el lehet mondani, az mind ráillik a puszták népére.” A tekintélyeket feltétel nélkül tiszteli, nemcsak az uraknál, hanem talán még nagyobb ridegséggel a kasztszerűen elkülönült cselédi rangok közt. De azért a pusztai lakást mindenik átmeneti állapotnak érzi; a pusztaiak ósvágyakozás sovárgásával tekintenek a falvak felé, egy-egy számukra többnyire elérhetetlen zsellértelek felé.

A 48 előtti időkben is rosszabb dolga volt a cselédnek, mint a jobbágnak. Már a XIV. században találkoztunk az u. n. „más hátán lakó zsellérekkel” (inquilini), akiknek még telkük sem volt, mint a jobbágyoknak. A majorsági földek pusztáin pedig ott éltek ősidők óta a cselédek, akiket az uraság a maga és állatainak őrzésére tart. A Dózsa lázadás (1514) után a Werbőczy Tripartituma kimondja a magyar paraszt felett az évszázados jogfosztás ítéletét: „A parasztnak ura földjein azok örökségére nézve a munka bérén és jutalmán kívül semmi joga sincs, hanem az egész föld tulajdona is földesurait illeti.” Igaz, 1848 meghozta a jobbágság felszabadítását. A parasztnak megváltatták földeiket a földesúrtól. „A telkes jobbágság, ismétlem. De hány parasztnak volt telke már akkor is az ország összes földműves lakosságából? Az 1828. évi összeírás szerint a 16-60 év közötti jobbágyok száma az országban 564.643, a zselléréké és pusztai cselédéké 587.288 volt. Az utóbbiak legnagyobb része felett változás nélkül zúgott el az idők vihara. A puszták népe ma is remény nélkül tekint a szabadság és birtoklás álomképei elé. Nem tulzást állítani, hogy a pusztaiak ma is jobbágsorsban szynlődnék. Nem a törvények értelmében, de a valóságban. A hajlott koruak közül ma is akad olyan, aki a jobbágyvilág „boldog” korszakára emlékezik a szüleitől hallottak alapján. A földek nagyrésze az állattenyésztést szolgálta. De azután a legelőket mind sűrűbben törték fel, a gazdálkodás mind ésszerűbb, a bérek pedig rendszeresen alacsonyabbak lettek. Ujabb csapást mért a puszták népére a birtokosok gépek által üzemeltetése, a kapitalizmus bevonulása a pusztára, az élő munkaerő elértéktelenedése, sőt feleslegessé válása.

Fegyelmezésük is jobbágyi. A kiskorú cseléd 18 éves koráig a gazda házi fegyelme alatt áll, – vagyis: tetteleg bántalmazható. Az ütések némán viselik. Olyan természetes istencsapásnak veszik, mint a jégverést.

A pusztai ember lassú és lusta. Csak emelt szóval lehet mozgásra nögatni. De nem is csoda. Lelkes munkával hamarosan összetörne. „Vizet húzni, trágyát hordani, szekeret rakni, almozni napi 10-18 órán át minden vigasz, izgalom, öröm, minden látható eredmény nélkül esztendőkön át, – képzeljék el, ha még nem próbálták.” Az egyéni szabadságra nézve: a törvény szerint a cseléd a bérért személyes és „folytonos” (?) szolgálatot teljesít. A munkaidő meghatározása a „gazdaság rendjéhez alkalmazkodik, a cseléd tartozik a gazda utasítása szerint mindazokat a munkákat, melyekre szegődött, hiven, pontosan, legjobb tehetsége szerint végezni”.

Ha az elfogyasztott alkoholmennyiségek alapján akarjuk osztályozni a népegységeket, aránylag legrealisabb eredményeket nyerünk, de itt számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy a számítások alapját csak a megadottatott szeszmenyiségek képezik; a magánuton előállított és elfogyasztott italmennyiségeket még hozzávetőlegesen sem tudjuk megállapítani.

Az 1922-23-24 években Románia területén egyes országrészekben a következő mennyiségű alkoholt fogyasztottak el:

Bor literekben

Országrész	1922	1923	1924
Ó-királyság	153.700.000	148.029.000	154.382.000
Transzilvánia	32.015.000	49.474.000	68.597.000
Bucovina		18.447	33.000
Basarabia	32.015.000	43.526.000	57.360.000
Összesen	225.294.000	241.050.000	280.350.000

Pálinka:

Országrész	1922	1923	1924
Ó-királyság	87.307.000	101.000.000	66.284.000
Transilvania	20.127.000	21.007.500	14.638.000
Bucovina	87.860	1.250	2.447
Basarabia	557.500	1.400.000	1.481.000
Összesen	108.029.000	120.000.000	82.400.000

Az alkoholmennyiséget elosztva az ország összes lakosságával, fejenként jut:

20 liter bor

6 liter sör

8 liter pálinka

15 liter ipari szesz

48 liter alkohol, de ha csak a felnőtt férfi lakosságot számítjuk, úgy fejenként 150 liter jut a szeszcsitalokból évente.

A számok utalnak arra, hogy Transilvániában is e körűl mozoghat az arányszám.

Az alkoholfogyasztás számos függvényét és következményét e cikk keretében nem tárgyalhatjuk. Mindenesetre a felsorakoztatott adatok alapján az alkoholfogyasztás szempontjából Transilvânia helyzete a legsúlyosabb. Félős hogy hatása a közeljövőben mutatkozni fog a többi népbetegségek terén is, magával vonva a népegyensúly erőteljesebb kilengését s a közösségek fokozatos gyengülését.

Minden jóérzésű ember ma is elszörnyülködik a közép-kori „*ius primae noctis*” barbarizmusán és alig hiheti el, hogy ennek csökevényei még ma is érvényben vannak a puszták világában. A szerző, ki maga is a pusztá televényéből nőtt ki, tucatszámra részleteztette magának a pusztá vezető rétegének galáns kalandjait a cselédleányokkal.

Nincs terünk behatóbban foglalkozni a pusztá számtalan sébével és kérdésével. A vállás, a pusztai iskola, a városi műveltség pusztító hatása, a minden kritikán aluli élelmezési, ruházkodási és lakásviszonyok, az egészségügy kétségbeeső állapota, stb.

Mi a pusztai ember jövedelme? Az ugynevezett konvenció (népiesen komenció), mely készpénzre, természetbeni javakra és mivélésre kapott földre oszlik. Az egyrészes béres készpénzjavadalmazása 11–40 pengőig váltakozik. 40 pengő évente napi 11 fillérnek felel meg, egy öttagú család minden tagjára napi 2 fillér kiadást enged meg! 12 pengő jövedelemből azonban családonként 0,3, illetve fejenként 0,06 fillér jut! Terményt kb. 16 mázsát kapnak, amiből 6 búza, 5 árpa és 5 rozs. A két elsőből évente 500 kilogram kenyér és 180–200 kilogram tészta, tehát személyenként minden napra 23 deka kenyér és 11 deka tészta jut. A cselédek minden néven nevezendő évi járandósága, beleértve még az uradalomtól kapott lakást is, pénzben kb. 350–400 pengőt ér. Az 1930 körüli esztendőekben egy öttagú bérescsalád egy-egy tagjára tehát naponként összesen 25 fillér értékű jövedelem jutott. Magyarázat – úgy hiszem – nem szükséges.

Vannak azonban olyanok is, akiket a pusztaiak sajnálnak: a havi munkások, summások, aratók és napszamosok. A summások bandákba szervezkedve szegény vidékekről szegődnek a pusztákra. Mintegy 5–6 havi, látástól vakulásig terjedő kemény munkával haza vihettek 5–6 métermáza búzát, 40 pengő készpénzt és mintegy 20 pengő értékű megtakarított élelmet, amit a szájuktól vontak meg. Mindez megér 130–150 pengőt. Ebből huzzák ki a telet és tartják el az otthonlevőket.

A pusztai nép szapora, száma mégis egyre fogy. A könyv eseményeinek színhelyén 38.000 holdas latifundiumon 3.300 ember él, *613 lélekkel kevesebb, mint 30 évvel ezelőtt*. Ugyanakkor egy szomszéd falu 5.600 kat. holdján 4200 ember él mezőgazdaságból. A gép évről-évre több és több embert tesz feleslegessé. Cseléd nemsokára nem is kell, csak gépész. Milyen sors vár hát a puszták magyarjára? Magyarország kisbirtokos vidékein a népsűrűség 80–100 lélek közt ingadozik. A tegterményebb dunántúli megye (Fejér) felszerése nagybirtok, népsűrűsége négyzetkilométerenként 57. De ez is sok és a statisztika szerint egyre fogy. Az út kifelé vezet a pusztáról, de lefelé. A kevés szerencsésnek száma, ki fölfelé tudott kijutni, ezrelékekben is alig fejezhető ki

Az író nem közöl megoldást. „Látom a baj nagyságát: – írja – előre látom következményeit is. Egy nép élete forog kockán.”

A Fekete Madár csak kering és villogó szemekkel lesi, hová csapjon le.

+

A „Tardi helyzet” szerzője nem abból a környezetből került ki, melyről szól, de hivatástudatból nyilatkozik meg, hogy törvényes keretek közt szólaltassa meg azt a kiáltást, mely az elkeseredett és elfásult szívök hallgatásának leple alatt démoni erővel, félelmetesen zúg. Minden öntudatos magyar ember tudja, hogy csak a falu népén keresztül van mentség fajtánk számára. De a szociális önzés rideg vaskarmai mozdulatlanságra markolják a jóindulatuakat, mialatt mások a fulladozók kétségbeesésével szemlélik a pusztulásban némán morzsolódó népet. Szörnyű ítélet van a falu népére kimondva. Felelbezní kell az „Illetékesekhez”, amint a könyv ügyes borítékán olvashatjuk, „Sürgösen elintézendő” akta ez, mely már századok porréteget hordva várja mind távolabbra halasztott sorsát. Az aktát valahol elfelejtették, elaludtak az őrizők és most remegő kiáltások szállnak feljük, hogy ébresztenék fel őket.

Tard – matyó nagyközség, melynek népével a Puszták népében találkozhatunk, a nagybirtokra szegődő summásmunkásokkal. A községben 2317 lélek él (1930). a határ szántóterülete 5149 hold, melynek csaknem fele a Coburg hitbizományhoz tartozik. A falu nem képes eltartani magát ezen a szűk területen és ha élni akar, el kell szegődnie más vidékre. 1935-ben 540-en szegődtek el summás aratók, vagy napszamos munkára, tehát a 15–35 év között mozgó mintegy 660 lélek legnagyobb része. Egy elsőosztályú aratómunkás 6 hónapra szegődött, kapott havonta 1 mázsa 40 kiló búzát és 4 pengőt. A bérvizonyok romlását érzékelteti az a körülmény, hogy 13

éves gyermekkorában is ennyit keresett. Munkájuk csak enyhíti a nyomort, de nem képes megszüntetni. Keresetük néha elérí a létminimumot, néha nem, de sohasem haladja túl. Pedig gyilkos iramú munkát kell végezniök. A summásmunkások „általában 8–10 kilót fogynak, mire visszatérnek a faluba. Minden tizpengőst átlagban testülyük egy kilójával fizetnek meg.” Az otthoni földművelését felettébb megnehezíti a tagosítás hiánya. Egy 30 magyar holdas gazda földje 62 tagban fekszik. Az egymástól messze elhajigált darab földek megmunkálása elviselhetetlenül meg van nehezítve. Egy 4 holdas gazda 14 óras munkanapjából 5 órát gyaloglással kénytelen eltölteni és naponta 20 kilométert gyalogol egyik földjétől a másikig.

Itt is az a vizsgálódás eredménye, mint Illyésnél: a magyar paraszt sorsa ma sem jobb jobbbágyelődeinél. „Nincsenek kötve a földhöz, mint a szabadköltözködés előtt, de kötve vannak egy alacsony szintű élethez, a nyáron mellett, télen pihenő szegénységhez, melyből kiút a mai bérek mellett nincsen.” A summásmunkások helyzete „csaknem rosszabb, mint a rabszolgáké, mert azokra ugyanannyira gondolt a gazda, mint a marháira.” Ma a munkáltató keveset gondol a munkás egészségével. Ha megbetegszik munka közben, csak 8 napig köteles élelméről és gyógyításáról gondoskodni, azután fel is út, le is út.

A tardi helyzet sálmassága az élelmezés terén mutatkozik meg a legkiáltóbban. Különböben ez a könyv legalaposabban és legrészletesebben kifejti részét. Az élelmet összetétele szerint elemezi és birtokkategóriánként vizsgálja a fogyasztást. Az adatok jórészt iskolás gyermekek dolgozataiból nyeri, a gyermekek heti étlapjukat írják meg a dolgozatban. Az eredmény módfelett elszomorító. A szegénység oly nagy, hogy nemcsak élelmiszert nem tudnak vásárolni, hanem egyenesen rászorulnak értékesebb élelmiszerek eladására. Ezért a táplálkozás egészen egyhangú. A lakosok nagyobb része alig fedezi táplálkozásával a szükséges *kaloriamennyiség felét*. A fogyasztott ételek legnagyobb része lisztből készül: kenyér, tésztalevés vagy száraztészta. A Tardon fogyasztott ételek 40 százaléka száraz kenyér, főzelékek ritkán szerepelnek az étlapon. A hús-fogyasztás a szegényebb rétegeknél alig 3 százalék, de ebbe be van számítva a szalonna és kolbász is. *A cukorfogyasztás évente személyenként mintegy 1, 2 kilogram*. Ezzel szemben a száraz kenyér fogyasztás mind gyakoribb lesz. A begyűjtött adatokból kitűnik, hogy a reggelik 49,5%-a száraz kenyér. *A 0–5 holdas gazdák gyermekeinek étlapján a reggelik 1,5%-a tej*. Az ebéd és vacsora 94%-ban egyfogatós és 6%-ban kétfogatós ételekből áll. A hideg étel a fogyasztott ételek 54 százaléka. A legszegényebbek javarésze „szinte kizárólag kenyéren és levesen él, azaz kenyéren és vizen.” Egy egyholdas gazda kisfia írja: „Hétfőn reggel ettem kocsonyát, délbe káposztát, este káposztát. *Tejet nem ettem egész hónapba, mert nincs tehenünk, osztán drága és nincs rá pénz*.” A megoldás kettős síkon mozog, áttérés a minőségtermelésre, de ennek a mai viszonyok közt óriási akadályai vannak és mindenekeelőtt az egészségesebb földelosztás, s ez talán még nehezebben kivihető.

Az egészségügyi helyzet jórészt a szociális állapot függvénye. *A halálozásoknak mintegy fele szociális okokra vezethető vissza*. Az egészségügyi gondozás fejlődőben van, de az eredmény csekély, mert nem elég a tüneti kezelés, egyedül a szociális helyzet megjavítása hozhatna megfelelő sikert.

A tardi parasztnak nincs sok keresnivalója saját faluja földjén. Idegenben szerzi meg kenyérének javát és elvesztette az ősi kapcsolatot a földdel, mely annyira jellemző és akkora megtartó erőt jelent a nemzetre nézve. A túl kevés föld, a háború, a falura leszűremlő álkultúra, az idegenbe járás kitágította a nép látóhatárát és elszakította az ősi gyökereket. Az elkívánkozás mind erősebb lesz és a társadalom erői új alakulást indítanak meg, a falu bomlását. Az eszményt városban élni, mint munkás, altiszt, vagy akár mint uccaseprő.

„Nem ismerni a helyzetet ma: a nemzet és a magyarság elleni legnagyobb bűnök egyike és ebben a bűnben mindnyájan részesek vagyunk.” A falut végleg elsodorni látják a társadalmi betegségekben szenvedő nemzet helyzetnemismerése. „Nem cselekedni a megismerés után: végzetes következményekkel járhat” – mondja a szerző.

A két kiáltás hangja elérkezett a mi füleinkhez is. Minden reményünk a helyzetmegismerők jövendő cselekvésében van.

Minden olvasóé!

Amikor lapunkat havilappá állítottuk vissza, számítottunk arra, hogy Ön ezt örömmel fogja tudomásul venni s hogy munkánk zavartalanul haladhasson, azonnal beküldi hátrálékát és új előfizetési díját.

Ne okozzon nekünk csalódást!

D. Gusti professzor negyedszázados tanári jubileuma.

D. Gusti professzor negyedszázados egyetemi tanári jubileumát ünnepelték az elmúlt napokban a București egyetemen. Huszonöt évi professzorságának eredménye nemcsak a romániai társadalom tudomány kifejlesztésében mutatkozik, hanem abban a világosan bebizonyosodott tényben is, hogy Nyugat-Európa szaktekintélyeinek is felébresztette figyelmét az itt folyó szociológiai kutatásokra s azoknak kézzelfogható eredményeire. Hogy a tudományos világban mit jelent a nemzetközi kapcsolat, szükségtelen fejtegetni. Gusti professzor falu-kutatásának eszméi, módszerei oly átfogó és egyetemes érdekeket szolgálnak, melyek nemcsak egy népnek az életében, de az egész emberiség társadalmi helyzetének vizsgálásában igen nagy jelentőségűek s ma már nemzetközi iskolát is teremtettek.

Az egyetemi ünnepségen maga Angelescu közoktatásügyi miniszter is részt vett. A Román Akadémiát Rădulescu Motru, a fővárosi egyetemet Stoicescu rektor képviselte. De a hivatalos tényezők mellett az egész román tudományos világ kivette részét a jubileumi ünnepségből.

Különös fontosságot ad ennek a méltó ünnepségnek a romániai és külföldi tudományos világnak az a nagyszerű megnyilatkozása, amely két hatalmas kötetben hódol Gusti professzornak. Az egyik mű romániai szerzőket foglal magában, nem kevesebb, mint 1300 oldalon. Részben munkatársak, részben tanítványok siettek tisztelettel adózni az ünnepelt tudósnak. A másik, 500 oldalra terjedő tudományos munkáról bátran elmondhatjuk, hogy korunk legnevezetesebb szociográfusainak antológiája. Ennek a két tudományos könyvnek napvilágra jutása ritka esemény számba megy tudományos életünkben.

A nemzetközi kötet címe: *Mélanges D. Gusti XXV. ans d'enseignement universitaire*. Édition. Institut Social Roumain et Telix Alcan 1936. Richárd, a Nemzetközi Szociológiai Intézet tiszteletbeli elnöke, a bordeaux-i egyetem tanára, C. Bouglé a Sorbonne-i, Werner Sombart Ed. Spranger berlini, Anthoy Babel, G. L. Dupral genfi, Haus Freyer lipcsei, René Maunier párisi, William E. Rappard genfi, L. von Wiése kölni, Charles E. Martin washingtoni, Helmut Locke és Felix Kreuger leipzigie egyetemi tanárok korunk társadalomtudományának legújabb kérdéseivel szerepelnek abban a hatalmas kötetben, amely Gusti professzornak van ajánlva. Már maguk a nevek bizonyítékok és zálogok a tudományos világ előtt.

Nyugat nagy gondolkozói mellett a román tudományos élet is felvonul és hálát fejez ki kiváló szociológusunk előtt. Omagiu profesorului D. Gusti XXV. de ani de învățământ universitar (1910–1935) (Arhiva pentru Științe și reforma socială anul XIV. 1936). A román szerzőket tartalmazó kötet tanulmányai egy része Gusti professzor módszerének és működésének ismertetésével foglalkozik, másik része a román tudományos élet minden területéről ölel fel kérdéseket. A tanulmányok nagyrészt tekintélyes egyetemi tanárok és kiváló Gusztii-tanítványok irták. Hogy csak néhány nevét említsük fel abból a gazdag névsorból, kik tudományos kutatásaik kész eredményével szerepelnek

ebben a hatalmas kötetben: C. Rădulescu–Motru, C. Giurăscu, P. P. Panaitescu, Alexandru Marcu, Teodor Vianu, Virgil N. Madgearu, Gheorghe Sofronie, Mircea Djuvara. Gusti professzor munkásságával, eszméivel, kutatásaival: Traian Herseni, H. H. Sthal, Mircea Vulcănescu, Octavian Neamțu, Ion Zamfirescu volt tanítványai foglalkoznak terjedelmes cikkekben és tanulmányokban. Egyelőre tán fel sem mérhető ennek a két hatalmas műnek jelentősége. Ismertetésükre visszatérünk. Kétségtelen, hogy hatásuk következtében az egész romániai társadalom tudomány nagy lendülettel fog előbbre haladni. Így Gusti professzor jubileumával is használni tud a románságnak, az országnak és a tudománynak. (szl.)

Csehszlovákiai kisebbségi zsargon.

A fenti címen értékes cikket közölt az Apollo V. kötetében Darvas János azokról a veszedelmekről, amelyek Csehszlovákiában fenyegetik a kisebbségi magyar nyelvet.

A kisebbségi sors különösen a *középosztály* nyelvében érezteti a hatást. A népnyelv ma is olyan, mint tíz évvel ezelőtt. A fiatalabb korosztályok úgy falun, mint városban, maholnap tökéletesen elsajátítják a tót nyelvet és így egy-két évtized alatt alig lesz egy-nyelvű magyar ember a felvidéken. Két, esetleg több nyelv állandó használata magától értetődően nyomot hagy az egyének nyelvezetén s a köznyelven, mind a kiejtés, mind a szókinccs tekintetében.

Mivel a felvidéki kisebbségi magyarság elszakadt az irodalmi nyelv igazi központjától és így nem tudja a tisztaságot állandóan ellenőrizni, az azon területen már megelőzőleg is élő nyelvjárások elemei a középosztály nyelvébe is mindinkább felszívódtak. Elsősorban a felvidéki nyelv fokozottabb *elpalócosodásáról* lehet beszélni. Ezt a fokozottabb palóc nyelvjárási hatást némelyek szlávós hatásnak tekintik, természetesen helytelenül.

Ez a nyelvjárási hatás tulajdonképpen a köznyelv meggazdagodását jelenti, a *szláv szavak fokozatos előretörése* azonban már a nyelv tisztaságának rovására történik. A *természetes szókölcsonzés* meglehetősen minimális, annál fokozottabb azonban a *mesterséges*. A helységnevek, állami, hivatali szakkifejezések, katonai technikusterminusok csak szláv nyelven szerepelnek. Az iskolában nemcsak a tulajdonfőneveket, hanem a szakkifejezéseket is tótul kell a gyermeknek tanulniok. A földrajzban pl. több száz tót szót kell a magyar nyelvű oktatásban részesülő magyar gyermekeknek megtanulniok.

Ezekkel a folyamatokkal együtt jár a saját nyelvünk helyesírásában való zűrzavar és elmaradottság. Az iskolás gyermekek között teljes a tájékozatlanság a felől, hogy mit hogyan írjanak. A helyesírás fogyatékosságát betetőzi a stíluskészség csökkenése. A sok nyelvet tanuló gyermek nem tud behatolni a saját nyelve szellemébe, szerkezeti törvényeibe és amiatt a magyar nyelvű fogalmazványai a legtöbb esetben csak egymás után írt magyar szavak.

A csehszlovákiai példa tükrében a mi sajátos viszonyaink még világosabbak lesznek és ösztönzést nyerünk nyelvünk öntudatos, tiszta művelésére.

A REGÁTI IFJUSÁG TRANSZILVÁNIÁJA

A Gând Românesc decemberi számában Vasile Băncilă érdekes cikkben írta meg, hogyan élt a világháború előtti ifjuság lelkében a transzilván gondolat. Már a cím „Ardealul Adolescenței Noastre” nagyszerűen mutatja azt a tudatos történelmi készülődést, melyben élt és dolgozott a Kárpátokon túli román ifju nemzedék.

A mult század végére már annyira megérett Transzilvânia és az Ókirályság egyesülésének a gondolata, hogy a román szellemi élet legfontosabb kérdésévé vált. A nagy erőfeszítés és remény oly érzéseket váltott ki az ifjuságban, hogy bátran, hősiiesen vállalták a mártírságot a nagy háború szörnyű éve alatt. „Transzilvânia ifjuságunk etikai és metafizikai funkciója volt.” Agârbiceanu, Goga, Cosbuc, Slavici, Iosif költeményeikkel itteni életet küldtek át a határokra. És ez az élet tele volt fájdalommal, szomorúsággal, várakozással, reménységgel. A hatás persze nem késett. Az irodalom még jobban telítette a történelmi légkört. Az írók történelmi tényezőkké váltak, amikora faj szolgálatába állottak. Az ifjuság egyszerre a történelem felé fordult. Lelkesedve olvasták Iorga munkáit, melyben nagyszerű elhivatásokat s szigorú feddésekkel találtak s amelyekből úgy ismerték meg a transzilvâniai papokat és tudósokat, mint akik egy szent hivatás szolgálatában állanak. Különös rajongással olvasták Lupaș Șaguna érsekről írott monográfiáját, a napilapokat, a kiáltványokat s nem felejték el soha figyelemmel kísérni a román képviselőknek budapesti parlamentben elhangzott beszédeit.

Örömet szerzett, ha a transzilvâniai román falvakban és városokban rendezett ünnepek egyszerű programját is kapták kezükhöz.

Egyesületekbe tömörültek, melyeknek központi kérdése természetesen Transzilvânia volt. Közös könyvtárakat szerveztek és számon tartották a határon innen megjelent könyveket. Előfizettek a legújabb könyvekre és rendszeresen járatták a Tribuna és Romanul című folyóiratokat. A transzilvâniai román írók könyvei iránt oly nagy volt a lelkesedés a regáti ifjuság között, hogy egyenesen innen rendelték az egyes műveket. Az összejövetelek a legnagyobb fegyelmel, valóságos istentiszteleti jelleggel folytak le. Tisztában voltak országrészünk kulturális és politikai mozgalmával. Jobban ismerték Transzilvânia utolsó századának történelmét, mint az anyaországét. Amikor vége volt egy-egy összejövetelnek, úgy érezték magukat, mintha hősek és mártírjaik árnyai kísérnék. Figyelemmel kísérték a román iskolák szaporodását s mély fájdalmat keltett lelkükben, ha csak egy is ment át közülük az állam hatalmába. S különösen akkor érezték kimondhatatlan fájdalmat, amikor az itteni vezető román férfiak között nem láttak egyetértést.

A világháborúban, melyben a regáti ifjuság teljes részt kért, Transzilvânia képe volt az ifju nemzedék zászlaja. És a győzelem nem maradhatott el, mert az egyesülésnek a fájdalom, a szenvedés és az ifjuság volt az alapja. – Ez a V. Băncila érdekes cikkének gondolatmenete. (szl.)

MESTER MIKLÓS KÖNYVE A TRANSZILVÂNIAI ROMÁNSÁG NEMZETISÉGI KÖVETELÉSEIRŐL.

A fiatalok megindulásától kezdve folyton hangsúlyozta a románság multja és jelene megismerésének szükségességét. Állandóan azon volt, hogy a romániai magyarság minél alaposabban ismerje meg a románság viszonyait és életkörülményeit, mert csak a kölcsönös megismerés vezethet egy békés, megértő álláspont kialakulására. Ezért mindig kiemeltük azokat az irodalmi, tudományos, vagy éppen politikai eseményeket, melyek a kölcsönös megismerést szolgálták.

Mester Miklós nemrég megjelent könyve a román nemzetiségi követelésekről, erőteljes és értékes segítség a románság multjának megismerésében. Már maga ez a tény is örömmel tölt el bennünket. De különösképen magunkénak érezzük ezt a könyvet azért, mert szerzője tárgyilagosan, román források alapján írta meg. A magyarság hibáinak és mulasztásainak őszinte feltárása, a románság nemzetiségi és egyetemesen emberi küzdelmeinek megértő és rokonszenves leírása mindenképpen növelik szemünkben a Mester Miklós könyvének értékét. Alig van könyv, melyikből a mai transzilvâniai élni akaró fiatal nemzedék többet tanulhatna, mint ebből a szépen megírt, értékes munkából.

A két egymásmellett élő nép szenvedélyektől izzó mai világában különösképen nagy értéknek látjuk a fiatal magyar történetíró tárgyilagosságát. Hiszen a mai szélsőséges felfogású világban ez a legnehezebb feladatok közé tartozik. Megőrizni a tudomány fenségese hidegvérét és az igazság fanatikus szeretetét akkor, mikor mindkét részről a legképtelenebb állításokat halljuk a két nép multját illetőleg. A szélsőséges felfogásuk megfélekedeznek arról, hogy az igazság meghamisítása előbb utóbb

mindig megboszulja magát s egyenesen ártalmára van annak az ügynek, mely miatt azt elkövették.

Mester Miklós nem esett ebbe a hibába. Évekig gyűjtötte a román forrásból származó anyagot, hogy azt magyar és német írók adataival egységbe hozva törekedjék a történelmi mult megjelölésére. 250 oldalon keresztül eleveníti meg előttünk ezt a multat, melynek hősei egymásután felsorakoznak a transzilvâniai népek békés együttélésének szükségességét bizonyítva. Halljuk a románokat anyanyelvükön beszélni a megyei törvényhatóságok gyűlésein; látjuk öntudatos és rokonszenves szereplésüket, amint fanatikus követelik népük nyelvének egyenjogosítását a többi nyelvekkel. A románok akkori vezetői mély éleslátással akarták a transzilvâniai népek egymáshoz való viszonyát az evangéliumi erkölcs közikla alapjára helyezni, mikor Pușcariu szerint mindenki számára ezt a tételt állították fel: „*Ami neked nem tetszik, ne tedd másnak sem*”. Ugyanilyen értelemben nyilatkoztak a románság legismertebb, legnagyobb tekintélyű vezetői is, mint Șaguna, Barițiu, Suiuțiu stb., akik országgyűlési beszédeikben mind hitet tettek a transzilvâniai népek nyelvbékéje mellett. Negruțiu János román esperes nyíltan kifejezte háláját a megyéjében élő magyarság (Cluj megye) iránt. „Magyar testvéreink, – mondotta felszólalásában – a *nyelvi kérdésben* teljesítették követeléseinket. A megyékben hivatalos nyelvnek nyilvánították nyelvünket ép úgy, mint a magyar nyelvet. A megyegyűléseken a megjelentek románul ép úgy beszélhettek mint magyarul és a határozatokat is két nyelven hozták. Mondhatom, hogy ebben a tekintetben magyar testvéreink kezdettől fogva nagyon liberálisak voltak”. (250 old.)

Ezek az idézetek csak éppen utalnak arra az értékes anyagra, mely a Mester Miklós könyvében található. Mivel a transzilvâniai magyarság fiatal nemzedéke nagyon hézagosan, vagy éppen nem ismeri a románság multjának ezt az érdekes fejezetét, nagyon hálás a fiatal magyar szerzőnek, aki könyvével lehetővé tette a románság történetének alaposabb megismerését.

B. S.

* Pontos címe: „Az autonóm Erdély és a román nemzetiségi követelések az 1863–64 évi nagyszebeni országgyűlésen”. Megrendelhető dr. Kövér János, București. Str. Sfinții Voivozi 50. Ára 100 L.

A Balaton vidék népének építészet. Gyűjtötték: *Tóth Kálmán* és *v. Nászay Miklós* építészek, előszót irt *Padányi Gyúlyás Jenő* építész. (A Balatoni Intéző Bizottság kiadása, B-pest, 1936.)

Száztizenöt kitünő fénykép felvétel után készült gyönyörű egész oldalas képből mutatják be szerzők a Balaton környéki falvak népének építészetét. Ez a száztizenöt kép, mely túlnyomórészt házakat ábrázol, alaposan megdönti azt a tévhitet, hogy népünk művészetének összegyűjtése Malonyaiékkal már befejeztetett. Ez ősi hangulatu és primitív bájú derűs és feltétlenül művészi épületek arról tesznek tanúságot, hogy népi művészetünk mélyebb gyökerű vonásokat őrző emlékeit tulajdonképpen csak most kezdték meg általánosabban is összegyűjteni.

Az alvidékek, típusok és típusfejlődések szerint ügyesen csoportosított anyagból nem kis meglepetéssel láthatjuk, hogy csak a felvett területen is mennyi változatosság, mennyi technikai hozzáértés van e nép házépítészetében. E „nád-vityilók” ugyancsak komoly leckét adnak a művészetből azoknak az építészeknek, akik orrukat fintorgatják mindenre, ami a miénk és könnyebbnek, kényelmesebbnek találják a nyugat kész eredményeit jól-rosszul, nagyképien a nyakunkba varrni, mint a szerény, de őserőjű alkotásokból fáradtságosan tanulni.

E gyönyörű könyv újabb bizonyítéka annak, hogy a magyar falu minden szeretetet, megbecsülést és áldozatos munkát megérdemel, mert még mindig gazdag erőtartalmú minden vonatkozásban. Nincs terünk a részletes ismertetésre s csupán annyit jegyünk már meg, hogy e finom papíron, gondos kiállításban készült könyv méltán sorozható a legszebb magyar könyvek közé, melyet minden, népét öntudatosan szerető, művelt magyarnak ismernie kellene. *D. L.*

Székely táncok. Összegyűjtötték és kiadták: *Vámszer Géza* és *Bándy Mária* (Minerva nyomása, Cluj. 1937. 124 oldal.) E könyv hűsz tánc és táncjáték ismertetését tartalmazza. Szerzők fő célja a székelyek által „járt” táncoknak az utókor számára való megmentése és közkinccsé tétele abban a formában, ahogyan ma táncolják. Ezért – de anyagi hiánya miatt is nem is akartak kimerítő tudományos szakmunkát adni. Ugyancsak anyagiak híján a gyűjtés nem teljes és bizony úgy lehet, hogy a félreesőbb és „elmaradt” falvakban esetleg még található ősbek, vagy érdekesebbek hiányoznak éppen. Mindazonáltal így is értékes adalékot szolgáltatnak a néprajzi tudománynak s könyvük a maga nemében nagyjelentőségű úttörő munkát jelent.

Az egyes ismertetések alaprajzokkal és figuraábrákkal illusztrált pontos leírásai a tánc menetének s mindeniknek mellékelve van a dallamjegyzése (kottája) is úgy, hogy belőlük bármelyik táncot könnyen lehet megtanulni és gyakorolni. Azok előtt, kiket nem annyira a „száraz” tudomány, mint inkább maga a tánc érdekelt, ez a gyakorlati oldala teszi majd becsessé a kiadványt. Szívből óhajtjuk, hogy mentől szélesebb haszna legyen ebben is. Népünk okvetlenül megérdemel annyit, hogy kiszakadt gyermekei s mind-azok, kik reátámaszkodnak, belőle élnek és szeretni akarják: – ismerjék, öntudatosítsák és megbecsüljék az ő táncait is.

D. L.

A Székely Társaság Főiskolás Szakosztálya hosszabb szünet után újra előadásokat tart. Orvostanhallgatók részére előadássorozatot rendez, amelyen a régi transilvániai orvosok megismertetése mellett, a mai legújabb tudományos eredményeket is ismerteti, s ezenkívül fontos szakmai kérdéseket tárgyal. Az előadások kedd esténként 8 órakor lesznek a Társaság új helyiségében, Cal. M. Foch 43. földszint.

A fővárosi magyar főiskolások számát nehéz pontosan megállapítani. Az egyetem legújabb évkönyve az 1934–35. iskolai évben 159-et tüntet fel. Ebben nincsenek beleszámítva a műegyetem, akadémiák és más fő- vagy szakiskolák magyar hallgatói. A diákság nagyrésze szétszóródottan él, mindössze $\frac{1}{4}$ részét ha kiteszi az egyetlen magyar diáktotthon lakóinak száma. Ennek dacára mégis történik komoly egységretörékvés, melynek magvát természetesen az otthon lakói képezik. Évről-évre szaporodik a Kóos Ferenc-Kör Diákosztályának létszáma: az 1936–37. iskolai évben már 129 tagja van. Igaz ez nem jelent tevékeny tömeget, mert fele ha pontosan résztvesz az összejöveteleken, de a fővárosi körülmények között az is sokat jelent, hogy 129 diákról pontosan lehet tudni, hogy hol tartózkodik, milyen pályán van.

Pedig tudjuk, hogy milyen nagyfontosságú népünk jövőjének szempontjából a pontos és kimerítő adatokkal alátámasztott helyzetkép. A mai vezetőréteg nagyrésze még a háboru előtti világban nevelkedett, de már megkezdődött a csöndes őrsgváltás. Vajjon a támadó üreget tudjuk-e még sokáig pótolni? Talán soha olyan nagy szükség nem volt igazi vezetőre mint napjainkban. Maholnap teljesen önmagára van utalva népünk s ha hiányozni fog a felkészült, önfeláldozó vezetőréteg, sorsunk tragikus lesz.

Mivel egységes, hivatalos adatok egyáltalán nem állanak rendelkezésünkre, kénytelenek vagyunk a Kóos-Ferenc-Kör Diákosztálya néhány, hiányos kimutatásához fordulni. A 129 közül csupán 94 töltötte ki a személyi lapot, a többi vagy nagyon ritkán vetődik be a Kör gyűléseire, vagy nem tartózkodik a fővárosban. Azonban három lényeges adat mind a 129 tagról rendelkezésünkre áll: *milyen megyéből való, melyik főiskola hallgatója és milyen vallásu.*

A diákság nagyrésze Transzilvániából kerül ki.

Transzilvania: Cluj megyéből 15, Trei-Scaune 12, Ciuc 9, Turda 9, Odorheiu 9, Mureş 8, Alba 8, Braşov 5, Someş 4, Hunedoara 3, Târnava-Mică 2, Târnava Mare 1, Sibiu 1. Összesen: 86.

Crişana: Satu-Mare megyéből 11, Bihor 8, Sălaj 4. Összesen 23
Banat: Timiş-Torontal megyéből 7, Arad 3. Összesen: 10.

Muntenia: Ilfov megyéből 8, Prahova 1. Összesen 9.

Bukovina: Rădăuţi megyéből 1.

A diákság *fakultások szerinti* csoportosításából láthatjuk, hogy nagy részét gyógyszerész, mérnök, állatorvos jelölt, szépművészeti akadémia és szakiskolák hallgatói teszik ki, vagyis olyan fakultásokéi, melyek egyáltalán nem találhatók Transzilvania fővárosában.

Gyógyász jelölt 38, műegyetemi hallgató 21, szépműv. akadémista 17, elektrotechnikus 9, bölcsész 7, vegyész-mérnök jelölt 7, természet tud. hallgató 7, jogász 6, testnevelő főiskolás 5, állatorvos 4, orvos 3, tesztill szakiskola 3, építész 1, ker. akadémista 1.

Vallásilag a diákság fele katolikus (65) a többi református (50), lutheránus (6), unitárius (3), görögkatolikus (2), izraelita (2) és baptista (1).

A 94 főiskolás személyi lapjából sikerült még néhány érdekes táblázatot összeállítani *a szülők foglalkozására és anyagi helyzetére* vonatkozólag. A 94 diák szülei közül nyugdíjas 19, tisztviselő 16, árva 10, földműves 6, tanár, tanító 5–5, építész, ügyvéd, gyógyszerész 4–4, mérnök 3, földbirtokos, gazdatiszt, kereskedő, szabó 2–2, pap, asztalos, gépész, pék, zenész, háztulajdonos, szállító, szobrász, kocsiyártó, vésnök 1-1.

Mindenki tudja mit jelent ma nyugdíjasnak, árvának, tisztviselőnek, tanárnak, tanítónak, földművesnek, iparosnak lenni. A személyi lapokon van egy rovat: milyen a szülők anyagi helyzete? 94 közül 9 *jót*, 36 *közepest*, 34 gyengét és 15 rosszat jegyeztek be.

A szülők foglalkozásából és anyagi helyzetéből tisztán bontakozik ki a diákélet egyik legszomorubb oldala: *a szegénység.* Messze az anyagi gondokkal küzködő othontól, a drága fővárosban élni! Hiába alapfelté-

tele a munkának a táplálék: hónapokon át tartó, hideg száraz koszt, vagy a naponta egyszeri étkezés nem ritkaság.

Azért még marad arra is idő, hogy a Koos-Ferenc-Kör-Diákosztálya keretei között *önnevelő munkát végezzen*. A kéthetenként tartott közgyűlések célja: az *önismeret*. *Multunkat* egyes jelentős mozzanatok föltárásával igyekszünk megismerni. Sajnos történelmünket részletesen felölelő előadássorozatot még nem lehet megvalósítani. A nagy elfoglaltság miatt sok idő ilyen irányú munka elvégzésére nem áll a diákság rendelkezésére.

Másfelől igyekszünk tisztázni *jelenlegi helyzetünk*, hivatásunk egyéni adottságainak szerepét népünk jövőjében. A következő kérdéseket tárgyalta a diákság: Makkai S.: Magunk revíziója; A magyar faj eredete; Egy falu helyzetképe; Ady hivatástudata és a magyar sors költészetében. A közgyűléseken kívül csoport összejövetelek is vannak, melyeken részletrkérdéseket tárgyal meg a diákság.

Ez a néhány adat talán valamit megvilágít a fővárosi magyar főiskolások életéből. Külön lehetne írni a nehézségekről, belső bűnökről, melyek igyekeznek mindegyre elgáncsolni a csöndesen haladó munkát. De nincs értelme. Bizunk az Isten segítségével, hogy lassanként a rossz irányba terelődő erők megtalálják igazi rendeltetésüket s megszületik egy erős, öröklődő magyar főiskolás hivatás tudat. *A. Nagy Béla*

A Kolozsvári D. J. E. Főisk. Szakoszt. 1936 novemberben tartotta tisztújító közgyűlését. Elnök: Nagy Zoltán joghallgató jegyző; Miklós István th. pénzt. Márton Samu. A választmány tagjai Major Pál kah. Gálffy Mózes bölcsész, Kovács Ferenc orvh., Benedek Gyula th. Bodor András t.

Összejöveteleinket hetenként egyszer tartjuk. Foglalkozunk minden időszakú kérdéssel. Nem feledkezünk meg a mult-

ról sem, melynek követendő példáit akarjuk magunkévá tenni és annak hibáiról sem, melyek szem előtt tartásával embe-
rebb embert és magyarabb magyart akarunk faragani magunkból. Összejöveteleinken nem a nagy szavak dübörögtetése kapja meg lelkeinket, hanem a sorainkból kikerülő előadók egyszerűsége s az a tudat, hogy fajunk és egymás megismerése által tudunk hasznos munkát végezni.

Nagy Zoltán

Faluszemináriumot indított a Koós Ferenc-kör. A Fialatok faluszemináriuma megindulása után 6 évvel újra jelentős lépés történt az itteni magyar falumunka terén. A fővárosi Koós Ferenc-kör falumunka előkészítő szemináriumot rendezett a magyar főiskolások számára, hogy őket Gusti professzor világhírű monográfiái rendszerével megismertesse. A szeminárium rendezője dr. Bakk Elek orvos, a Kör elnöke. Első előadásait dr. Bálint Zoltán orvos, Bakk Péter, dr. Bakk Elek és Tassaly János tartották. Ismertetésükre visszatérünk.

Gusti professzor ünneplése a Koós Ferenc-körben. A Koós Ferenc kör f. évi február 4-i előadásán Gusti tanár is részt vett Henrich H. Stahl egyetemi tanársegéd, Oktavian Neamtu és Anton Golopențian inspektorok kíséretében. A Kör melegen ünnepelte Gusti professzort 25 éves egyetemi tanárságának évfordulója alkalmából. Dr. Bakk Elek, a Koós Ferenc-kör elnöke üdvözlő beszéd kíséretében átadta a „Fialatok” tisztelete jeléül Balázs Ferenc „A rög alatt” című könyvét, megemlítve, hogy a Fialatok köré csoportosult magyar ifjúság kezdettől fogva nagy figyelemmel kísérte Gusti tanár társadalomtudományi monográfiái munkáját és a gyakorlatban is igyekezett alkalmazni a professzor módszerét.

Gusti tanár meleg szavakkal köszönte meg a benső fogadtatást. Örömmel említette meg, hogy a királyi falucapatok munkájában magyar ifjak milyen lelkiismeretesen és odaadással vettek részt. *Annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy ez a két nép, amely évszázadokon át együtt élt és még együtt fog élni, a román és a magyar, meg fogják érteni egymást és együtt fognak dolgozni.* Az a népfeljesztő munka, amit ő odaadó munkatársaival végez és amibe most a Koós Ferenc-kör bekapcsolódik, egyik biztos alapja lehet annak, hogy e két nép számára a békés együttélés feltételeit megszerezzék és megteremtsék a megértés és megbecsülés munkás szellemét. A kiváló tudóst szavai után meleg ünneplésben részesítették a jelenváltak. Léleekben ott voltunk mi is az ünnepeken és szívből kívánjuk a legkiválóbb falutudósnak, hogy nagyszerű munkáját minél tovább folytathassa, hogy munkája eredményeként az együttélő népek új öntudatu fiatalsága megismerje és megbecsülje egymás népét és öntudatosan élje elhivatott közös életét.

Makkai Sándornak a budapesti Láthatár-ban megjelent, a kisebbségi életről szóló cikkére következő számunkban válaszolunk.

A FIATALOK KIADVÁNYAI:

Falufüzetek: 1. Gyallay Pap Zsigmond: A nép és az intelligencia. Ára: 20 lej. Főiskolásoknak kiadóhivatalunkban: 8 lej. 2. Hogyan tanulmányozzam a falu életét? (Kérdő ív) Ára: 15 lej. – 3. Demeter Béla; A transzilvániai falu és a szellemi áramlatok: 10 lej. (Főiskolásoknak 5 lej.) 4. Mikó Imre: A transzilvániai falu és a nemzetiségi kérdés: 40 lej. (Főiskolásoknak 25 lej.) László Dezső: Akarom, tisztán lássatok. (Széchenyi), Ára 40 lej. – László Dezső: A siető ember (Zrínyi) Ára 40 lej. Kaphatók és megrendelhetők kiadóhivatalunkban.

Heti lappá alakult a Magyar Út.

Előbb havonta, majd kéthetenente, jelen VI. évfolyamától kezdve hetente jelenik meg a Pap Béla által szerkesztett *Magyar Út*. Megindulása óta rokonszenven kísérjük ennek a lapnak munkáját, amely mögé a fiatal Magyarország jelentős erői sorakoztak föl. Több alkalommal közöltünk ismertetést a lap értékes munkájáról. Szívből örülünk a lap öröndetes haladásának. A lap romániai terjesztése miniszterileg engedélyezve van. Romániai megbízottja Dr. Kővér János, București II. Str. Sfântii Voivozi 50.

Az új évfolyam fontosabb cikkei az amerikai magyarság önállóság kereséséről és a magyarság dunamedencei hivatásáról szólnak. Az aktuális magyar kérdések közül különösen a választójog reformjáról irnak. Felujítják a faj és nemzet Szabó-Dezsői ellentétét. Értékes kis riportokkal egészítik ki a magyarországi népi nyomoráról szóló cikksorozatukat. Munkaszolgálat Magyarországon c. alatt értékes ankét indul alapon. Ennek ismertetését az ankét lezárása után adjuk.

Mi kisebbségi magyarok különösen a magyarság és szomszédai közlekedése érdekében végzett munkájától várunk sokat.

FŐMUNKATÁRSÁK: Balázs Ferenc, Biró Sándor, Debreczeni László, Demeter Béla, Dsida Jenő, Haáz Ferenc, dr. Jancsó Béla, László Dezső, dr. László Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pálffy Károly, dr. Szilágyi Olivér, Tonk Emil, dr. Váró György.

KIADÓHIVATALI titkár: Sinkó Ferencz.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Cluj, Str. Kogălniceanu 13 szám. Földszint. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön főiskolai hallgatóknak félévre 40 Lei, egész évre 70 Lei, tanítóknak is 70 Lei, másoknak félévre 70, egész évre 120 Lei. Magyarországon: 1937. január 1-től kezdve 5 pengő, főiskolásoknak 3.50 P. Csehszlovákiában egész évre 40 csehkrona, Jugoszláviában egész évre: 70 dinár.

MAGYARORSZÁGI FŐBIZOMÁNYOS a „Studium” könyvesbolt, Budapest, Kecskeméti-u. Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetők. Csekszámla: 4041.

PÉNZKÜLDMÉNYEK László Dezső szerkesztő címére küldendők: Cluj, Str. Kogălniceanu 16. Református kollégium.

E szám elfogadása előfizetési kötelezettséggel jár! Felelős szerkesztő és kiadó: László Dezső.